

інтегративного підходу через узгодження програмового змісту і результатів навчання з різних видів мистецтва.

Модельними навчальними програмами усіх авторських колективів передбачено, що в 7 класі завершується ознайомлення учнів та учениць із видами мистецтв, жанрами мистецтв, мистецтвом народним і професійним тощо.

З 8-класу учнівство починає опановувати художні стилі і напрями, їхні особливості у творах різних видів мистецтва – музичного, образотворчого, мистецтва архітектури, сценічних, екранних мистецтв тощо, що матиме продовження і в 9 класі.

Пізнання мистецтва спирається насамперед на пробудження емоційної сфери учнів / учениць, осмисленні власних емоцій і вражень від творів і мистецької діяльності, що складає основу для утворення особистісних мистецьких цінностей. Тому застосування різноманіття завдань і видів роботи на уроці мають підпорядковуватися цій логіці.

У теперішніх воєнних реаліях життя українського суспільства зростають ризики психологічних травм у дітей. Слід пам'ятати, що мистецька діяльність – один із найдієвіших засобів самопізнання дитини, попередження у дітей переддепресивних станів і водночас – засіб самозарадності і формування життєвої стійкості, оскільки твори мистецтва несуть потужний емоційний потенціал.

При пізнанні творів, обранні способів мистецької комунікації і творчості важливо формувати в учнівства позитивну життєву перспективу і позитивний образ майбутньої України.

Звертаємо увагу, що вивчення мистецтва у закладах загальної середньої освіти спрямовано на цілісний розвиток особистості учня / учениці у процесі освоєння мистецьких надбань людства, прилучення до скарбів художньої культури різних народів світу, що дає можливість відкрити українським учням та ученицям широкий світ крізь призму творів різних видів мистецтва авторів з різних країн і континентів.

У модельних навчальних та навчальних програмах передбачено творчий вибір вчителем/вчителькою художнього змісту і технологій навчання, поурочного розподілу навчального мистецького матеріалу. Учитель/вчителька самостійно визначає обсяг годин на вивчення окремої теми програми, за необхідності має право змінювати порядок вивчення тем у межах навчального року. Він має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та співу, орієнтуючись на навчальну тематику й критерій їх високої художньої якості, а також розробляти художньо-практичні й ігрові завдання для учнів та учениць, ураховуючи програмні вимоги, мету уроку, дбаючи про цілісну драматургію уроку.

Математична освітня галузь

Ураховуючи наявність в учнівства навчальних втрат, доцільно провести діагностувальні роботи на початку року та збільшити тривалість повторення за попередній навчальний рік.

У посібнику [«Наздоженемо: інструменти вимірювання та стратегії подолання освітніх втрат»](#) містяться діагностувальні роботи, які можна запропонувати учнівству на початку 6, 8 класу. Тестові завдання із підручника містять сюжетні задачі з реальними даними, що демонструють зв'язок математики із життям та допоможуть учнівству у формуванні математичної та інших ключових компетентностей.

Для подолання навчальних втрат учнівства доцільно: адаптувати навчальні програми і календарно-тематичне планування з урахуванням результатів діагностики та потреб класу (однак, виважено використовуйте ущільнення/перенесення, щоб не спричинити нових втрат); застосовувати педагогічні інструменти для стабілізації емоційного стану учнів та учениць; впроваджувати диференційоване навчання; розробляти індивідуальні плани корекції знань для учнів та учениць зі значними втратами тощо. Детальніше про стратегії подолання навчальних втрат з математики можна дізнатися з онлайн-курсу «Наздоженемо: курс про подолання освітніх втрат з математики» (<https://surl.lu/hgnuji>).

Враховуючи зазначені в ДСБСО загальні результати навчання, доцільно збільшити у навчальному процесі кількість задач, що сприяють формуванню умінь: досліджувати проблемні ситуації, створювати математичні моделі до них та критично оцінювати та інтерпретувати результат розв'язання. З огляду на зазначене раніше, пропонуємо використовувати приклади задач із міжнародного моніторингового дослідження PISA. У посібнику [«PISA: математична грамотність»](#) є детальні роз'яснення про те, як розвивати і оцінювати математичну компетентність та приклади завдань, які учительство може використовувати як роздатковий матеріал до уроків.

Для формування просторового, абстрактного та критичного мислення, розвитку кмітливості і винахідливості пропонуємо вводити у процес навчання математичні ігри, головоломки тощо. Приклади таких завдань є у навчально-методичному посібнику [«Навчання на основі головоломок»](#). Учителі/вчительки математики знайдуть тут яскраві доповнення до своїх уроків – ідеї для парної та групової роботи, математичні рухливі ігри та ідеї для шкільних конкурсів командних головоломок.

У навчально-методичному посібнику [«Математика як інструмент мислення»](#) представлено матеріали для організації освітньої діяльності, спрямованої на формування у вихованців логічного, критичного і креативного мислення в процесі розв'язування математичних задач, а також під час підготовки учнів 8 класу до участі в олімпіадах із математики та при організації роботи над дослідницькими проектами учнів-членів Малої академії наук України.

Пропонуємо вчителям/вчителькам застосовувати у навчальному процесі інтерактивні освітні платформи, наприклад, україномовну версію Khan Academy (<https://uk.khanacademy.org>). Використання платформи – безоплатне і може бути корисним для вчительства, учнівства та батьків. Для вчителів/вчительок використання цієї платформи надає можливості огляду інструментів для створення та управління класами, відстеження індивідуального прогресу учнів/учениць та ефективної організації навчального процесу. Школярі на

платформі можуть знайти путівник по курсах, вправах і тестах, що допоможуть у самостійному навчанні та підготовці до занять. Батьки можуть користуватись звітами про навчання, з їх допомогою відслідковувати успіхи власної дитини, підтримувати її мотивацію.

У разі зміни формату уроку у школі через повітряну тривогу учня/учениці можуть переглянути коротке відео на цю тему на освітній платформі [«Рістася.Україна»](#). Для цього потрібно обрати предмет математика (для учнів 5-6 класів), алгебра або геометрія (для учнів/учениць 7-9 класів), переглянути відео на цю тему та опрацювати підсумкову картку із коротким викладом найважливішої інформації до теми, прикладами розв'язання завдань.

Природнича освітня галузь

На початку навчального року вчителям/вчительками-предметникам рекомендуємо провести діагностику сформованості результатів навчання в ігровій формі (квест, вебквест), які логічно упорядковані в групи. Інтегрований квест / вебквест (фізика, хімія, географія, біологія) допоможе діагностувати сформованість результатів навчання і визначити «відправну точку», з якої необхідно розпочати новий навчальний рік.

Укладаючи навчальні програми до предметів природничої освітньої галузі, учителям/вчителькам-предметникам необхідно врахувати результати діагностики й передбачити досягнення учнями/ученицями результатів навчання комплексно (на кожному навчальному предметі з природничої освітньої галузі).

Використання інтерактивних симуляцій та віртуальних лабораторій. Однією з сучасних тенденцій у природничій освіті галузі є використання інтерактивних симуляцій та віртуальних лабораторій. Ці інструменти дозволяють учням та ученицям експериментувати / досліджувати, відпрацьовувати процедурні знання у контрольованому віртуальному середовищі. Учні та учениці можуть маніпулювати змінюючи дані, візуалізувати результати та розвивати практичне розуміння складних наукових явищ без обмежень і ризиків, пов'язаних з фізичними лабораторіями.

Поєднання реальних даних і тематичних досліджень. Ще одним із ефективних підходів до реалізації природничої освітньої галузі в освітньому процесі є поєднання реальних наукових даних і тематичних досліджень. Пов'язуючи наукові концепції з реальним їх застосуванням у повсякденному житті, вчителі/вчительки можуть продемонструвати практичну значущість того, що вивчають учні та учениці на уроці. Наприклад, учні та учениці можуть аналізувати кліматичні дані, щоб зрозуміти наслідки глобального потепління чи досліджувати реальні осередки спалахів захворювань, щоб дізнатися про епідеміологію та стратегії громадського здоров'я щодо запобігання захворюванням. У 8 класі на уроках під час виконання практичних / проєктних робіт доцільно навчити самостійно вимірювати функціональні показники організму (об'єм легенів, координацію тощо), аналізувати результати, порівнювати їх із середніми віковими нормами та робити висновки про стан власного організму й окреслити шляхи їх удосконалення / підтримання.